

Джерело: Письменний В.В. Податок на прибуток підприємств: проблеми розподілу між різними рівнями бюджетної системи // Світ фінансів. – 2015. – №1. – С. 23–33.

УДК 336.226.12

Письменний Віталій Валерійович

**ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ
РОЗПОДІЛУ МІЖ РІЗНИМИ РІВНЯМИ БЮДЖЕТНОЇ
СИСТЕМИ**

Вивчено зміни до бюджетного законодавства України, внесені в рамках проведення реформи місцевого самоврядування і вдосконалення його фінансового забезпечення. Проаналізовано зарубіжний досвід мобілізації податку на прибуток підприємств до державного та місцевих бюджетів, а також визначено можливості його адаптації до вітчизняної практики. Розглянуто несприятливі фактори оподаткування прибутку підприємств на місцевому рівні. Обґрунтовано теоретичні та практичні підходи до розподілу цього податку між різними рівнями бюджетної системи.

Ключові слова: податок на прибуток підприємств; фінансове забезпечення місцевого самоврядування; державний бюджет; місцеві бюджети; розподіл податкових надходжень.

Письменный Виталий Валерьевич

**НАЛОГ НА ПРИБЫЛЬ ПРЕДПРИЯТИЙ: ПРОБЛЕМЫ
РАСПРЕДЕЛЕНИЕ МЕЖДУ РАЗНЫМИ УРОВНЯМИ
БЮДЖЕТНОЙ СИСТЕМЫ**

Изучены изменения в бюджетное законодательство Украины, внесены в части проведения реформы местного самоуправления и совершенствования его финансового обеспечения. Проанализирован зарубежный опыт мобилизации налога на прибыль предприятий в государственный и местные бюджеты, а также определены возможности его адаптации к

отечественной практике. Рассмотрены неблагоприятные факторы налогообложения прибыли предприятий на местном уровне. Обоснованно теоретические и практические подходы к распределению этого налога между разными уровнями бюджетной системы.

Ключевые слова: *налог на прибыль предприятий; финансовое обеспечение местного самоуправления; государственный бюджет; местные бюджеты; распределение налоговых поступлений.*

Pysmennyi Vitaliy

CORPORATE INCOME TAX: PROBLEMS OF DISTRIBUTION BETWEEN DIFFERENT LEVELS OF BUDGET SYSTEM

Introduction. *In conditions of limited financial resources is necessary to find effective sources of forming budget revenues. Involvement of taxes can reduce the dependence of local budgets from a paternalistic approach to financial support of local government. One of these taxes is corporate income tax.*

Purpose. *To study the theoretical and practical approaches to distribution of corporate income tax between different links of the budget system of Ukraine.*

Results. *The Law of Ukraine „On Amendments to the Budget Code of Ukraine (concerning the reform of intergovernmental relations)”, which provides consolidation of local budgets 10% of corporate income tax of private sector is studied. These changes will support local budget a considerable revenues and local governments will have the resources to address local development issues. The distribution of corporate income tax revenues between different links of budget systems in foreign countries is analyzed. An experience of receipts the corporate income tax of municipal ownership and financial institutions to local budgets of Ukraine is studied. Unfavorable factors of taxation of corporate income at the local level are proved. Enrollment of this tax to local budgets instead of the state budget will lead to weakening of financial disparity between the territories. The best option for Ukraine is implement the distribution of corporate income tax through the system of fiscal equalization. Following the example of personal income tax optimal ratios deductions are established.*

Conclusion. *An important place in budget system must occupy corporate income tax. Its features are not only significant opportunities of regulatory effect on industrial sector and stimulating individual industries and regions. Corporate income tax is also able to provide budget revenues of sufficient and stable incomes. Implementation of allocation mechanism of corporate income tax between different links of the budget system of Ukraine will enable neutralize negative effects of financial support of local government.*

Key words: *corporate income tax; financial support of local government; state budget; local budgets; distribution of tax revenues.*

JEL Classification: *E 620; H 230; H 710.*

В умовах обмеженості бюджетних коштів, коли місцевій владі не вистачає ресурсів для виконання покладених завдань, потрібно віднайти ефективні джерела їх формування. Посилення ж акцентів на міжбюджетних трансфертах, питома вага яких кожного року зростає і нині в Україні становить більше половини доходів місцевих бюджетів, деформує сталий розвиток регіонів та загрожує їх економічній безпеці. Враховуючи традиційно велике значення податкових інструментів у фінансовому забезпеченні місцевого самоврядування, їх залучення може зменшити залежність місцевих бюджетів від сформованого за радянських часів патерналістського підходу до фінансового вирівнювання територій.

При цьому впровадження нових податків або зміна елементів оподаткування тих, що вже справляються, в частині розширення бази оподаткування, збільшення ставок і скасування пільг аж ніяк не виправдовує себе. Наслідком цього може стати не тільки посилення податкового навантаження та накопичення суспільного невдоволення, набагато важче спрогнозувати реакцію економіки на податкові новації. Серед найбільш прагматичних форм фінансового забезпечення місцевого самоврядування в країнах, які закріпили своє панівне становище у світовій економіці, варто звернути увагу на розподіл загальнодержавних податків між різними ланками бюджетної системи.

В Україні тематика розподілу податкових надходжень між державним та місцевими бюджетами не нова й висвітлена у наукових публікаціях В. Зайчикової [1], М. Карліна [2], А. Крисоватого [3], О. Музики-Стефанчук [4], М. Сидорович [5], Н. Старостенко [6] та інших. Зважаючи на апробований досвід, більше уваги їй приділяли зарубіжні вчені Р. Берд (R. Bird) [7], Дж. Б'юкенен (J. Buchanan) [8], К. Едмістон (K. Edmiston) [9], А. Лін (A. Leen) [10], Дж. Фрідман (J. Friedman) [11] й інші. У своїх доробках вони наголошували на побудові такого механізму розподілу ресурсів між центом і місцями, який забезпечував би їх економічну єдність, не зменшуючи потреби в нарощуванні власної дохідної бази.

Виходячи зі складності та недостатньо високого рівня розробки досліджуваної проблематики, метою статті є обґрунтування теоретичних і практичних підходів до розподілу податку на прибуток підприємств між різними ланками бюджетної системи України. Для її досягнення вивчено зміни до бюджетного законодавства, внесених в рамках проведення реформи місцевого самоврядування і вдосконалення його фінансового забезпечення, проаналізовано зарубіжний досвід мобілізації цього податку до державного та місцевих бюджетів, а також визначено можливості його адаптації до вітчизняної практики.

Історично склалося так, що протягом тривалого періоду чільне місце в податковій системі нашої держави займає податок на прибуток підприємств. Причому його характерними рисами є не тільки значні можливості регулюючого впливу на виробничу сферу, стимулювання розвитку окремих галузей та регіонів, він також здатний забезпечити дохідну частину бюджету достатніми і стабільними надходженнями. За прикладом нормативів відрахувань податку на доходи фізичних осіб, впровадження механізму розподілу податку на прибуток підприємств між різними ланками бюджетної системи України дасть змогу нівелювати негативні наслідки фінансового забезпечення місцевого самоврядування.

Перші кроки в цьому напрямі були зроблені з прийняттям Закону України „Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо реформи міжбюджетних відносин)”, яким передбачено закріплення за місцевими бюджетами податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки у розмірі 10% (табл. 1). Адже децентралізація влади і розширення повноважень територіальних громад потребує зміцнення матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування. На думку розробників закону, такі зміни сприятимуть забезпеченню місцевих бюджетів значними надходженнями, а місцева влада буде мати ресурс для вирішення питань місцевого розвитку [12].

Таблиця 1

Зарахування податку на прибуток підприємств до бюджетів різних рівнів відповідно до положень Бюджетного кодексу України зі змінами та доповненнями 2014 р. і 2015 р.*

Зміст положень Бюджетного кодексу України (зі змінами 2014 р.)	Зміст положень Бюджетного кодексу України (зі змінами 2015 р.)
<i>Стаття 29. Склад доходів Державного бюджету України</i>	<i>Стаття 29. Склад доходів Державного бюджету України</i>
2) податок на прибуток підприємств (крім податку, визначеного пунктом 2 частини першої статті 69 цього Кодексу)	2) 90% податку на прибуток підприємств (крім податку на прибуток підприємств державної власності, що зараховується до загального фонду державного бюджету в повному обсязі, та податку, визначеного пунктом 18 частини першої статті 64, пунктом 1- ² частини першої статті 66 та пунктом 2 частини першої статті 69 цього Кодексу)
<i>Стаття 64. Склад доходів, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів</i>	<i>Стаття 64. Склад доходів бюджетів міст республіканського АР Крим та обласного значення, міст Києва та Севастополя, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування території громад</i>
—	17) 10% податку на прибуток підприємств (крім податку на прибуток підприємств державної власності та податку, визначеного пунктом 18 цієї частини статті, пунктом 1- ² частини першої статті 66 та пунктом 2 частини першої статті 69 цього Кодексу), який зараховується до бюджету міста Києва; 18) податок на прибуток підприємств та фі-

* Примітка. Побудовано на основі [13].

	нансових установ комунальної власності
<i>Стаття 66. Склад доходів бюджету АР Крим, обласних та районних бюджетів, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів</i>	<i>Стаття 66. Склад доходів бюджету АР Крим, обласних бюджетів</i>
–	1- ¹) 10% податку на прибуток підприємств (крім податку на прибуток підприємств державної власності, податку, визначеного пунктом 1- ² цієї частини статті, пунктом 18 частини першої статті 64 та пунктом 2 частини першої статті 69 цього Кодексу); 1- ²) податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності
<i>Стаття 69. Доходи місцевих бюджетів</i>	<i>Стаття 69. Доходи бюджетів міст районного значення, сільських, селищних бюджетів</i>
2) податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	2) податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності

На відміну від редакції Бюджетного кодексу України 2014 р., ці новації не дадуть запланований синергетичний ефект: якщо ж доходи місцевих бюджетів зростуть, то не такими темпами, аби реалізувати політику децентралізації повноважень та фінансів. 10% податку на прибуток підприємств за розрахунками 2013 р. складають близько 5,4 млрд. грн., а місцева влада щороку потребує понад 100 млрд. грн., які компенсуються за рахунок міжбюджетних трансфертів. Надати місцевому самоврядуванню бюджетну та фінансову самостійність гіпотетично може віднесення податку на прибуток підприємств до переліку місцевих податків і зборів, утім в цьому питанні є значно більше викликів.

Адже, якщо податок на прибуток підприємств впроваджуватиме місцева влада, встановлюватиме ставки, надаватиме пільги і звільнятиме від оподаткування окремі підприємства, він не зможе виконувати перерозподільну функцію, за допомогою якої вирішуються питання забезпечення принципу соціальної справедливості. Разом з тим, зарахування цього податку до місцевих бюджетів замість державного бюджету не тільки призведе до послаблення фінансового диспаритету між територіями. Тому виникає необхідність у вивченні практики мобілізації цього податку за кордоном, де він відіграє важливу роль у формуванні бюджетів різних рівнів.

Узагальнюючим показником, який характеризує динаміку надходження податку на прибуток підприємств, є його питома вага у ВВП. В 2012 р. серед західноєвропейських країн найбільше вона становила в Чеській Республіці (3,3%), Данії та Швейцарії (3,0%), втім, не досягнувши пікового значення в докризовий період (табл. 2). Фінансово-економічна нестабільність у світі сильно вдарила по реальному секторі економіки, позаяк за 2007–2011 рр. різниця між питоною вагою податку на прибуток підприємств у ВВП в Данії та Італії дорівнювала близько 1%. Це стало наслідком зменшення обсягу ВВП і скорочення прибутків підприємств у галузях промисловості, сільського господарства, будівництва й інших.

Таблиця 2

**Питома вага податку на прибуток підприємств у ВВП
в європейських країнах за 2005–2012 рр.***

(% до ВВП)

Країни	2005 р.	2007 р.	2009 р.	2011 р.	2012 р.
Австрія	2,3	2,6	1,9	2,3	2,4
Данія	3,9	3,8	2,3	2,8	3,0
Італія	2,3	3,3	2,4	2,3	2,3
Німеччина	2,5	2,9	2,0	2,6	2,7
Португалія	2,7	3,6	2,9	3,2	2,8
Румунія	2,7	3,1	2,7	2,4	2,2
Чеська Республіка	4,3	4,7	3,5	3,4	3,3
Швейцарія	2,4	3,0	3,0	3,0	3,0

В жодній з досліджуваних країн питома вага податку на прибуток підприємств у ВВП не була такою високою як в Україні, зокрема у 2012 р. на 1,2 в. п. більше середнього показника за кордоном. Зважаючи на те, що за 2005–2012 рр. темп зростання ринкової вартості кінцевих товарів і послуг, вироблених у галузях економіки нашої держави, перевищував темп зростання надходження цього податку, його питома вага у ВВП зменшилася із 5,3% до 4,0%. Безперечно, податок на прибуток підприємств є регулятором

* Примітка. Побудовано на основі [14].

перерозподілу ВВП і впливає на економічні процеси, тому потрібні структурні зміни у механізмі його розподілу, що виправили б згадану тенденцію.

Розглянемо як розподіляються надходження податку на прибуток підприємств між різними ланками бюджетних систем у зарубіжних країнах (табл. 3). За даними 2012 р. до державного бюджету Чеської Республіки цього податку надійшло в обсязі 66,6%, а до місцевих бюджетів – 33,4%. В низці країн таке співвідношення було значно меншим: у Данії – 91,6% і 8,4%; в Італії – 94,1% та 5,9%; у Португалії – 92,2% і 7,8%. Причому для них характерна не стільки мала питома вага податку на прибуток підприємств у доходах місцевих бюджетах, скільки її стабільне зменшення, що може призвести до послаблення ролі цього інструмента у фінансовому забезпеченні місцевого самоврядування.

Таблиця 3

Обсяг і структура надходження податку на прибуток підприємств в європейських країнах за 2005–2012 рр.*

(млн. євро)

Країни	2005 р.		2007 р.		2009 р.		2011 р.		2012 р.	
	Державний бюджет	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Місцеві бюджети	Державний бюджет	Місцеві бюджети
Австрія	4359,4	692,7	5310,3	919,3	3566,1	714,7	4809,0	1020,8	5092,1	1022,7
	86,3%	13,7%	85,2%	14,8%	83,3%	16,7%	82,5%	17,5%	83,3%	16,7%
Данія	7342,4	816,7	7810,1	822,3	4739,6	477,3	6138,2	555,5	6838,5	627,0
	90,0%	10,0%	90,5%	9,5%	90,9%	9,1%	91,7%	8,3%	91,6%	8,4%
Італія	32060,0	1476,0	48115,0	2411,0	35390,0	1823,0	33768,0	2100,0	33217,0	2067,0
	95,6%	4,4%	95,2%	4,8%	95,1%	4,9%	94,1%	5,9%	94,1%	5,9%
Німеччина	14290,0	24870,0	18810,0	32090,0	9430,0	26300,0	16160,0	32430,0	18410,0	34060,0
	36,5%	63,5%	37,0%	63,0%	26,4%	73,6%	33,3%	66,7%	35,1%	64,9%
Португалія	3704,8	427,0	5602,4	471,0	4442,5	376,3	5154,6	382,9	4269,5	360,2
	89,7%	10,3%	92,2%	7,8%	92,2%	7,8%	93,1%	6,9%	92,2%	7,8%
Румунія	2144,0	19,4	3803,3	8,2	3130,5	8,3	3077,3	32,5	2840,4	11,2
	99,1%	0,9%	99,8%	0,2%	99,7%	0,3%	99,0%	1,0%	99,6%	0,4%
Чеська Республіка	3048,3	1484,3	4178,7	1986,4	3335,0	1670,8	3496,6	1750,7	3371,4	1693,2
	67,3%	32,7%	67,8%	32,2%	66,6%	33,4%	66,6%	33,4%	66,6%	33,4%
Швейцарія	2918,6	1468,0	4176,1	1963,4	5402,2	1919,6	6811,9	2563,0	7184,4	2553,9

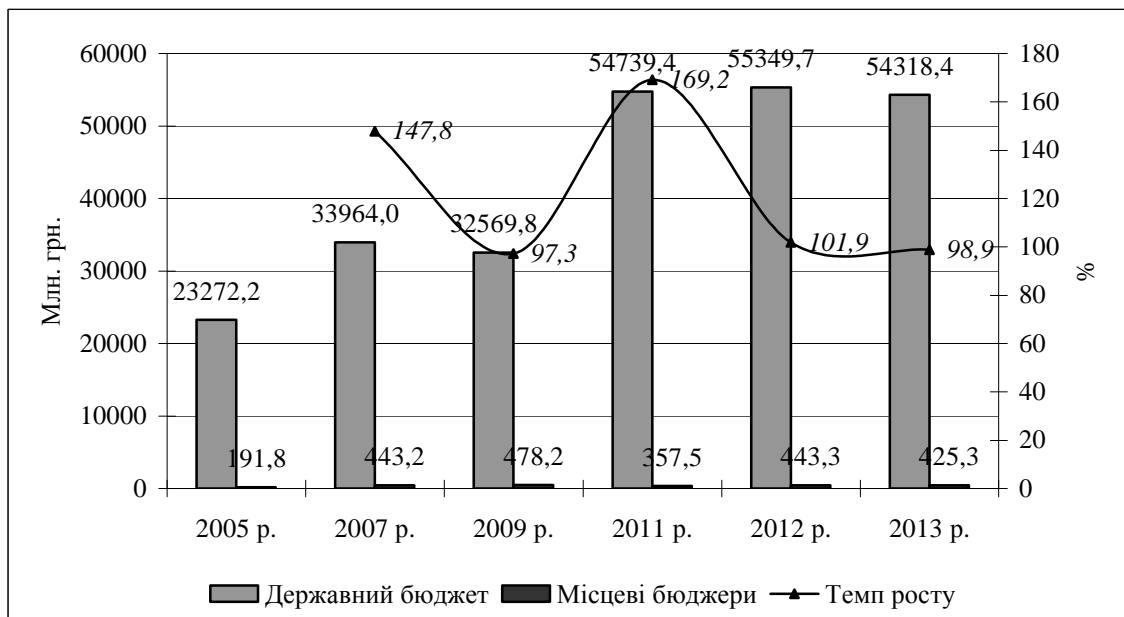
* Примітка. Побудовано на основі [14].

	66,5%	33,5%	68,0%	32,0%	73,8%	26,2%	72,7%	27,3%	73,8%	26,2%
--	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Особливу увагу слід звернути на структуру надходження податку на прибуток підприємств до місцевих бюджетів Німеччини, яка за 2005–2012 рр. коливалася в межах 63,5–64,9%. Його висока питома вага – наслідок розвиненої кооперативної системи розподілу податкових надходжень, ознаками якої є наявність спільних податків, що формують дохідну частину бюджетів різних рівнів, а також сильне вирівнювання бюджетної забезпеченості державної та місцевої влади [15]. Найбільш яскраво вона проявилася в 2009 р., коли не дивлячись на зменшення обсягу мобілізації податку на прибуток підприємств до місцевих бюджетів на 5790 млн. євро, або 18,0%, питома вага його розподілу зросла аж на 10,6 в. п.

Досить малий розподіл податку на прибуток підприємств на користь місцевих бюджетів в Румунії, зокрема у 2012 р. його питома вага становила близько 0,4%. Аналогічна структура надходження цього податку в нашій державі, де передбачено зарахування до місцевих бюджетів податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності (рис. 1). На відміну від місцевих бюджетів, до яких в 2012 р. його було спрямовано в сумі 443,3 млн. грн., або 0,8%, на державний бюджет припало 55349,7 млн. грн., або 99,2%. Тобто в ньому закладено великий податковий потенціал, що дає змогу забезпечити дохідну частину бюджету достатніми і стабільними надходженнями.

Рис. 1. Надходження податку на прибуток підприємств до державного і місцевих бюджетів України за 2005–2013 рр. (млн. грн.)*

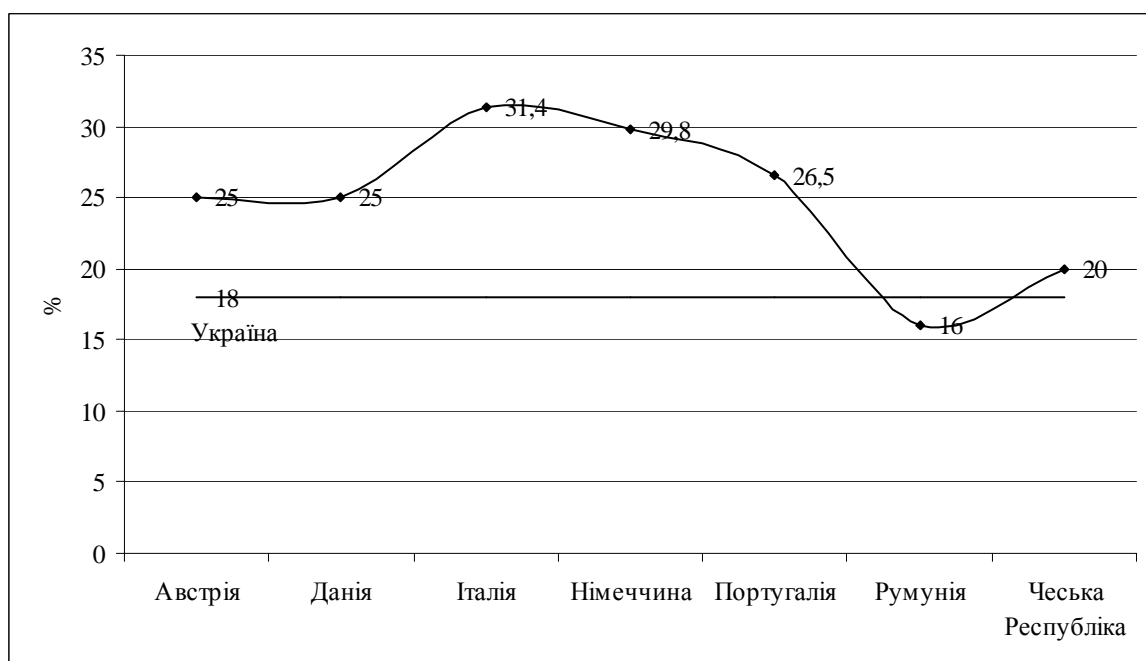
Про це говорить й той факт, що за 2005–2013 рр. сума його мобілізації в Україні збільшилася майже удвічі з 23464,0 млн. грн. до 54318,4 млн. грн. Причому в більшості з досліджуваних країн, крім Австрії, Німеччини, Румунії та Швейцарії, не було помітно такої чітко вираженої тенденції. Наприклад, в Італії надходження податку на прибуток підприємств зросло на 1748,0 млн. євро, або 5,2%, у Португалії – на 497,9 млн. грн., або 12,1%, в Чеській Республіці – на 532,0 млн. євро, або 11,7%. Тим часом, обсяг надходження цього податку в Данії зменшився на 693,6 млн. євро, або 8,5%, що стало реакцією на стратегічні дії уряду з послаблення податкового навантаження в реальному секторі економіки.

Приналежність податку на прибуток підприємств до загальнодержавних податків пояснюється тим, що в іншому випадку не буде виконуватися зв'язок «послуги – оплата». Немає підстав вважати, що прибуткові підприємства користуються суспільними благами, а неприбуткові ні, або одержувані від них вигоди пропорційні прибуткам. Також підприємства не завжди отримують прибуток на тій території, в якій вони зареєстровані [6, с. 45]. Хоча справляння

* Примітка. Побудовано на основі [16].

цього податку не за місцем їх фактичної діяльності не забезпечить перерозподільного ефекту й обумовить актуальну нині проблему неефективного використання обмежених фінансових ресурсів у регіонах.

До несприятливих факторів оподаткування прибутку підприємств на місцевому рівні слід віднести складний механізм розрахунку його ставки. Незважаючи на те, що номінальна податкова ставка в Україні дещо нижча за середньоєвропейську (рис. 2), її встановлення місцевою владою може призвести до безпрецедентної в геополітичній практиці ситуації. Також, на відміну від зарубіжних підприємств, за „правилами гри”, що діють у нормативно-правовому полі нашої держави, підприємства не можуть відносити до собівартості продукції низку витрат, які є передусім виробничими. Результатом цього може стати як збільшення реальної вартості капіталу, так і зниження потенціалу підприємств.

Рис. 2. Середньоєвропейські ставки податку на прибуток підприємств (%)*

Таким чином, зарубіжний досвід свідчить про не доцільність вводити податок на прибуток підприємств у систему місцевого оподаткування і повністю зараховувати до місцевих бюджетів. Оптимальним варіантом для

* Примітка. Побудовано на основі [17].

України є здійснення його перерозподілу через систему фінансового вирівнювання (табл. 4). За прикладом податку на доходи фізичних осіб на першому етапі варто встановити низькі нормативи відрахувань (наприклад, до доходів бюджетів міст Києва і Севастополя – 15%, бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим й обласного значення – 10%, бюджетів сіл, їх об'єднань, селищ, міст районного значення – 5%), а далі пропорційно збільшувати їх розмір.

Реалізація упродовж 2016–2018 рр. в окремих регіонах нашої держави пілотного проекту з розподілу податку на прибуток підприємств між різними ланками бюджетної системи дасть можливість побачити позитивні та негативні сторони його мобілізації до місцевих бюджетів, а також усунути останні до моменту впровадження на всій території України. Звичайно такі заходи призведуть до зменшення дохідної частини державного бюджету в середньому на 15–20 млрд. грн. й вимагатимуть залучення додаткових ресурсів для покриття бюджетного дефіциту. Проте це буде спонукати до досягнення головної цілі – зміцнення фінансових основ місцевого самоврядування, забезпечуючи економічну єдність між центром і місцями.

Таблиця 4

Нормативи відрахувань податку на прибуток підприємств до місцевих бюджетів відповідно до положень Бюджетного кодексу України зі змінами та доповненнями 2014 р. і 2015 р., а також авторських пропозицій*

Бюджети	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
<i>Податок на прибуток підприємств приватного сектору економіки</i>					
Бюджет АР Крим та обласні бюджети	–	10%	20%	30%	40%
Бюджети міст Києва і Севастополя	–	10%	15%	25%	30%
Бюджети міст республіканського АР Крим та обласного значення	–	10%	10%	20%	25%
Бюджети міст районного значення, сільські та селищні бюджети	–	–	5%	10%	15%
<i>Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності</i>					

* Примітка. Побудовано на основі [13].

Бюджет АР Крим та обласні бюджети	100%	100%	100%	100%	100%
Бюджети міст Києва і Севастополя	100%	100%	100%	100%	100%
Бюджети міст республіканського АР Крим та обласного значення	100%	100%	100%	100%	100%
Бюджети міст районного значення, сільські та селищні бюджети	100%	100%	100%	100%	100%

Для наочної демонстрації змін у формуванні доходів місцевих бюджетів потрібно ще раз звернути увагу на високу фіскальну значимість податку на прибуток підприємств. Зважаючи на те, що щороку в м. Києві мобілізується більше 25% від загального обсягу надходжень зведеного бюджету України, зарахування навіть третьої частини від цієї суми може стати важливим аргументом на користь зменшення трансфертної залежності від центральної влади. Причому додатково одержані кошти можуть бути спрямовані на розвиток реального сектору економіки окремо взятої території, наприклад, як бюджетні інвестиції в підприємства, що виробляють матеріальні або нематеріальні товари та послуги.

Насамкінець слід зазначити про необхідність подальших розвідок у питанні розподілу податку на прибуток підприємств між державним та місцевими бюджетами. Потребує здійснення розрахунків нормативів відрахувань податку, що дало б змогу побачити перспективність такого розподілу. Серед найбільш прагматичних способів досягнення гармонізації у відносинах між об'єктивними й суб'єктивними процесами в сфері розподілу податкових надходжень між бюджетами є економіко-математичне моделювання, за допомогою якого можна оцінити ризик настання важкопрогнозованих обставин і звести до мінімуму фінансові втрати.

Разом з тим, на створення в Україні ефективної системи розподілу, яка базується на математично змодельованих нормативах відрахувань податку на прибуток підприємств до місцевих бюджетів, впливатиме ряд чинників. Це не тільки брак досвіду у функціонуванні такої системи, апробованого протягом тривалого часу за кордоном, основну увагу потрібно звернути на диспропорції економічного розвитку між „багатими” і „бідними” територіями.

В ідеальному варіанті розподіл високомобільних й макроекономічно значимих податкових надходжень між державним та місцевими бюджетами повинен бути прозорим з фінансової точки зору і забезпечувати бюджетну відповідальність влади.

Література:

1. Зайчикова В. Фінансові інструменти політики стабілізації державних фінансів в зарубіжних країнах / В. Зайчикова // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Серія „Економіка”. – 2013. – № 143. – С. 36–41.
2. Карлін М.І. Шляхи реформування податкової системи України у посткризовий період / М.І. Карлін // Наукові записки. Серія „Економіка”. – 2010. – Вип. 14. – С. 16–23.
3. Крисоватий А.І. Інституційна трансформація теорії податкової політики соціально-ринкової держави / А.І. Крисоватий // Світ фінансів. – 2010. – Вип. 1. – С. 62–73.
4. Музика-Стефанчук А.О. Формування та функціонування місцевих бюджетів окремих країн Європи: економіко-правовий аспект / А.О. Музика-Стефанчук, Р.О. Стефанчук // Університетські наукові записки. – 2009. – № 2. – С. 165–169.
5. Сидорович М.Я. Особливості моделювання надходжень податку на прибуток підприємств на сучасному етапі розвитку фінансової системи України / М.Я. Сидорович // Наукові записки. Серія „Економічні науки”. – 2010. – Т. 107. – С. 78–85.
6. Старостенко Н.В. Розподіл бюджетних ресурсів між рівнями влади / Н.В. Старостенко // Фінанси України. – 2004. – № 6. – С. 38–45.
7. Bird R.M. Why Tax Corporations? / R.M. Bird. – International Centre for Tax Studies, University of Toronto, Working Paper 96-2, 1996. – 24 p.
8. Buchanan J.M. Public Finance in Democratic Process, Fiscal Institutions and Individual Choice: Collected Works of James M. Buchanan, Vol. 4. – Indianapolis: Liberty Fund, 1999.
9. Edmiston K.D. Strategic Apportionment of the State Corporate Income Tax: An Applied General Equilibrium Analysis / K.D. Edmiston // National Tax Journal. – 2002. – Vol. LV. – No. 2. – P. 239–262.
10. Leen A.R. An EU Corporate Income Tax as a New Own Resource to Finance the EU Budget / A.R. Leen // Thirteenth Annual International Conference „Fulfilling the Worldwide Sustainability Challenge: Strategies, Innovations and Perspectives for Forward Momentum in Turbulent Times”, Istanbul, Turkey, July 12–16, 2011. – Global Business and Technology Association, 2011. – P. 517–523.
11. Friedman J. The Decline of Corporate Income Tax Revenues / J. Friedman. – Center on Budget and Policy Priorities, October 24, 2003 [Electronic resource]. – Access: <http://www.cbpp.org/files/10-16-03tax.pdf>.

12. Пояснювальна записка до проекту Закону України „Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо реформи міжбюджетних відносин)” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53049.

13. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

14. Main National Accounts Tax Aggregates [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

15. Лоскутов А.Э. Распределение налоговых доходов между государственными и местными бюджетами: сравнительно-правовое исследование: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.14 „Адм. право, финансовое право, информ. Право” / А.Э. Лоскутов. – Саратов, 2006. – 22 с.

16. Звітність про виконання бюджетів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.

17. Implicit Tax Rates by Economic Function [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

References:

1. Zaychykova, V. (2013). Finansovi instrumenty polityky stabilizatsiyi derzhavnykh finansiv v zarubizhnykh krayinakh [Financial Instruments of Public Financial Policies in Foreign Countries]. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka. Seriya „Ekonomika” – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Series „Economy”, 143, 36–41 [in Ukrainian].

2. Karlin, M.I. (2010). Shlyakhy reformuvannya podatkovoyi systemy Ukrayiny u postkryzovyy period [Ways of Reforming the Tax System in Ukraine in Post-crisis Period]. Naukovi zapysky. Seriya „Ekonomika” – Scientific Notes. Series „Economy”, 14, 16–23 [in Ukrainian].

3. Krysovaty, A.I. (2010). Instytutsiyna transformatsiya teoriiy podatkovoyi polityky sotsial'no-rynkovoyi derzhavy [Institutional Transformation of Theory of Tax Policy of Social Market State]. Svit finansiv – Finance World, 1, 62–73 [in Ukrainian].

4. Muzyka-Stefanchuk, A.O. & Stefanchuk, R.O. (2009). Formuvannya ta funkcionuvannya mistsevykh byudzhetyv okremykh krayin Yevropy: ekonomiko-pravovyy aspekt [Forming and Functioning Local Budgets in Some European Countries: Economic and Legal Aspects]. Universytetski naukovi zapysky – University Scientific Notes, 2, 165–169 [in Ukrainian].

5. Sydorovych, M.Y. (2010). Osoblyvosti modelyuvannya nadkhodzen podatku na prybutok pidpryyemstv na suchasnomu etapi rozvytku finansovoyi systemy Ukrayiny [Features of Modeling Corporate Income Tax Revenues at the Present Stage of Development of the Financial System of Ukraine]. Naukovi zapysky. Seriya „Ekonomichni nauky” – Scientific Notes. Series „Economic Sciences”, 107, 78–85 [in Ukrainian].

6. Starostenko, N.V. (2004). Rozpodil byudzhetykh resursiv mizh rivnyamy vlady [Allocation of Budget Resources Between Levels of Government]. Finansy Ukrayiny – Finance of Ukraine, 6, 38–45 [in Ukrainian].

7. Bird, R.M. (1996). *Why Tax Corporations?* Toronto: Centre for Tax Studies, University of Toronto.
8. Buchanan, J.M. (1999). *Public Finance in Democratic Process, Fiscal Institutions and Individual Choice*. Indianapolis: Liberty Fund.
9. Edmiston, K.D. (2002). Strategic Apportionment of the State Corporate Income Tax: An Applied General Equilibrium Analysis. *National Tax Journal*, 55 (2), 239–262.
10. Leen, A.R. (2011). An EU Corporate Income Tax as a New Own Resource to Finance the EU Budget. Thirteenth Annual International Conference „Fulfilling the Worldwide Sustainability Challenge: Strategies, Innovations and Perspectives for Forward Momentum in Turbulent Times”. Istanbul: Global Business and Technology Association, 517–523.
11. Friedman, J. (2003). *The Decline of Corporate Income Tax Revenues*. Center on Budget and Policy Priorities. Retrieved from: <http://www.cbpp.org/files/10-16-03tax.pdf>.
12. Poyasnyuvalna zapyska do proektu Zakonu Ukrayiny „Pro vnesennya zmin do Byudzhetnoho kodeksu Ukrayiny [Explanatory Note to the Draft Law of Ukraine „On Amendments to the Budget Code of Ukraine (Concerning the Reform of Intergovernmental Relations)”]. Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53049 [in Ukrainian].
13. Byudzhetnyy kodeks Ukrayiny [Budget Code of Ukraine from July 7 2010, № 2456-VI]. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> [in Ukrainian].
14. Main National Accounts Tax Aggregates. Retrieved from: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
15. Loskutov, A.E. (2006). *Raspredelenie nalogovyih dohodov mezhdugosudarstvennyimi i mestnyimi byudzhetami: sravnitelno-pravovoe issledovanie [Distribution of Tax Revenues Between the State and Local Budgets: Comparative Law Research]*. Extended abstract of candidate’s thesis. Saratov [in Russian].
16. Zvitnist pro vykonannya byudzhetiv [Reports of Budget Execution]. Retrieved from: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477> [in Ukrainian].
17. Implicit Tax Rates by Economic Function. Retrieved from: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.